

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1879. Första Kammaren. N:o 24.

Torsdagen den 17 April.

Kammaren sammanträdde kl. 7 e. m.

Justerades 3 protokollsutdrag för sammanträdet å f. m. och protokollet för den 5 i denna månad.

Upplästes och godkändes Riksdagens Kanslis förslag till Riksdagens underdåniga skrifvelse N:o 21, angående utläggande på grundet Kopparstenarne af ett fyrskepp.

Fortsattes föredragningen af Stats-Utskottets utlåtande N:o 14, angående regleringen af utgifterna under riksstatens *Attonde* hufvudtitel.

32:dra—49:de punkterna.

Biföllos.

50:de punkten.

Friherre Hierta: På grund af de utaf Kongl. Maj:t i dess nådiga statsverksproposition anförda skäl, får jag värdsamt anhålla, att Kammaren måtte, med afslag å Utskottets hemställan i förevarande punkt, bifalla hvad Kongl. Maj:t i ämnet föreslagit. Jag ber dervid särskildt att få erinra, att ett bifall till samma förslag icke skulle förorsaka Bevillnings-Utskottets ledamöter något hufvudbry med anskaffande af penningar, ty dessa finnas redan i Skara, ehuru under sådana vilkor, att de skola efter hand återbetalas; utan meningen är endast att få behålla dessa penningar för att använda dem så, att en gymnastiklokal skulle erhållas för två läroanstalter, nemligen för Skara elementarläroverk och för det likaledes i Skara förlagda folkskolelärarinneseminariet.

*Gymnastik-
byggnad för
allmänna läro-
verket i Skara.*

Grefve Beck-Friis: På de af Utskottet anförda skäl får jag värdsamt anhålla om bifall till Utskottets förslag.

Gymnastik-
byggnad för
allmänna läro-
verket i Skara.
(Forts.)

Sedan öfverläggningen ansetts härmed slutad och Herr Talmannen upptagit de derunder gjorda yrkanden å dels bifall till den förevarande punkten, dels ock afslag derå samt bifall till Kongl. Maj:ts ifrågasvarande nådiga framställning, gjordes propositioner på dessa yrkanden och besvarades, den första med många ja jemte några nej och den senare med många nej jemte några ja; hvarefter proposition på bifall till punkten förnyades, och då dervid svarades många ja jemte några nej, förklarades ja hafva varit öfvervägande.

51:sta och 52:dra punkterna.

Biföllos.

Föredrogs ånyo och företogs punktvis till afgörande Stats-Utskottets den 9 och 16 i denna månad bordlagda utlåtande N:o 15, angående regleringen af utgifterna under riksstatens *Nionde* hufvudtitel.

1:sta punkten.

Pensionering
af löntagare å
Amiralitets-
krigsmans-
kassans stat.

Friherre Klinckowström: Jag vågar anhålla, det Kammaren måtte afslå Stats-Utskottets här gjorda framställning. Då Kongl. Maj:ts proposition rörande pensionering af personalen vid amiralitetskrigsmanskassan vid 1877 års riksdag förevar, blef den af Riksdagen afslagen. Det är heller icke vanligt, att då Riksdagen icke eger rätt att granska och godkänna sjelfva lönestaten, han det oaktadt bestrider pensioneringen åt dem, som varit derå uppförde. Jag förmodar, att skälet hvarför Riksdagen icke kan komma i fråga att bestämma denna lönestat är det, att aflöningen för ifrågasvarande personal utgår från amiralitetskrigsmanskassans pensionsfond. Men under sådana förhållanden finner jag det vara ett nog farligt prejudikat att åtaga sig pensioneringen, utan att ega rätt att granska och godkänna lönestaten; och på denna grund anhåller jag om afslag å Utskottets hemställan.

Herr Statsrådet Friherre von Otter: Med anledning af den siste ärade talarens anförande ber jag att få nämna, att skälet hvarför Kongl. Maj:ts af honom vidrörda framställning till 1877 års Riksdag för det dåvarande afslogs var just det, att ifrågasvarande lönestat icke blifvit till Riksdagens pröfning framlagd. Nu har Kongl. Maj:t väl icke direkt underkastat denna lönestat Riksdagens pröfning, men framlagt den sådan den är och begärt bifall till den gjorda framställningen endast och allenast under förbehåll att lönestaten icke finge förändras hvarken i afseende å antalet derå uppförde tjenstemän eller beträffande lönebeloppen. Den ärade talaren yttrade, att det vore något nytt, att Riksdagen skulle bevilja pension åt löntagare, uppförde å en stat, som icke vore af Riksdagen godkänd. Jag vill då erinra honom om, hvad som finnes anfördt i det propositionen bilagda statsrådsprotokoll, att nemligen desse löntagare enligt 1859—1860 årens Riksdags beslut och genom Kongl. cirkuläret den 20 November 1860 erhållit rätt till pension af statsmedel. De blefvo då tillerkända fyllnadspension; och vid

sådant förhållande kan jag ej finna, hvarför icke äfven nu Riksdagen skulle kunna bevilja dessa löntagare pensionsrätt, särskildt under de af Kongl. Maj:t föreslagna vilkor.

Sedan öfverläggningen ansetts härmed slutad och Herr Talmannen yttrat, att under densamma endast hade yrkats afslag å den förevarande punkten, framställde Herr Talmannen proposition på bifall till densamma och, då dervid svarades många ja jemte ett eller annat nej, förklarade sig hafva funnit ja öfvervägande.

*Pensionering
af löntagare å
Amiralitets-
krigsmans-
kassans stat.
(Forts.)*

2:dra, 3:dje och 4:de punkterna.

Biföllos.

5:te punkten.

Friherre Klinckowström: Jag finner den här ifrågasatta pensionen för Krigshofrättsrådet Rhodin icke vara i öfverensstämmelse med de grunder för pensionering, som hittills och i allmänhet blifvit af Riksdagen följda, nemligen att af tjenstemannens fasta lön under vissa förhållanden endast 80 procent skall utgå såsom pension. På sätt statsrådsprotokollet ganska riktigt upplyser, utgör den fasta lönen för Krigshofrättsrådet Rhodin endast 3,300 kronor och tjenstgöringspenningarne 1,200 kronor, tillhoppa 4,500 kronor, men det oakadt har här blifvit föreslagen en pension till sistnämnda belopp, således lika stor med lön och tjenstgöringspenningar sammanlagda. Detta finner jag vara för mycket och stridande mot Riksdagens i detta hänseende förut uttalade åsigt, hvadan jag ock på denna grund anhåller om återremiss af punkten, på det att Stats-Utskottet måtte förändra ifrågasatt varande pensionsbelopp till öfverensstämmelse med hvad för andre löntagare funnits lämpligt.

*Pension för
Krigshofrätts-
rådet L. J.
Rhodin.*

Grefve Lagerberg: Af det statsrådsprotokoll, som finnes bilagdt den Kongl. propositionen, synes för den, som genomläser det, att Krigshofrättsrådet Rhodin, utom den af Friherre Klinckowström omnämnda lönesumman å 4,500 kronor — som jag tror vid 1876 års löneroglering delades i lön och tjenstgöringspenningar och alldeles intet förhöjdes — haft dyrtidstillägg, som, jag tror, uppgått till 900 kronor och som han då miste. Då nu uppstått fråga om pensionering åt bemålde Rhodin, som länge tjenstgjort med utmärkt nit och skicklighet, dessutom varit medlem i komitén för utarbetandet af nu gällande krigslagstiftning och äfven utfört flera andra offentliga uppdrag, har Kongl. Maj:t ansett, att hans pension borde till ungefärlig likhet med öfrige hofrättsråds och häradshöfdingars pensioner, som utgå med 5,000 kronor, bestämmas till 4,500 kronor. Detta har Stats-Utskottet funnit billigt och följaktligen äfven tillstyrkt den af Kongl. Maj:t begärda pensionen. För min del har jag icke något att tillägga, utan anhåller, att Kammaren måtte förena sig med Stats-Utskottet och bifalla förevarande punkt.

*Pension för
Krigshöfrätts-
rådet L. J.
Rhodin.
(Forts.)*

Sedan öfverläggningen förklarats slutad och Herr Talmannen upp- tagit de derunder gjorda yrkanden å dels bifall till den förevarande punkten, dels och återremiss deraf, framställes proposition på bifall till punkten och besvarades med ja.

6:te--12:te punkterna.

Biföllos.

13:de punkten.

*Pension för
Fogaten W.
von Schoultz.*

Friherre af Ugglas: Utskottet har i den nu föredragna punkten tillstyrkt, att den för Fogaten Wilhelm von Schoultz äskade pension för närvarande icke må af Riksdagen beviljas. Utskottet har sålunda icke underkänt de skäl, som blifvit förebragta för pensionens beviljande, men ansett att den icke för närvarande må beviljas; och såsom skäl dertill har Utskottet åberopat sjelfva motiven för Kongl. Maj:ts framställning, nemligen att enligt uppgjort förslag till förändrad organisation och löneroglering för Öfverståthållareembetets kansli, fogattjensten skulle indragas och nuvarande innehafvarens lön å allmänna indragningsstaten uppföras, på grund hvaraf det icke skulle vara lämpligt att företaga frågan om pensionen förr än i förening med sjelfva regleringen. Jag kan icke rätt förstå detta skäl, såvida Utskottet icke förestält sig att, i händelse Fogaten von Schoultz skulle taga afsked, hans tjenst skulle på ordinarie stat åter besättas; men då i det regleringsförslag, Öfverståthållareembetet till Kongl. Maj:ts affåtit, blifvit ifrågasatt att indraga fogattjensten, synes mig ett sådant antagande orimligt. Det ligger i sakens natur, att, om man önskar indragning af en tjenst, man icke går så till väga, att man, om tjensten genom innehafvarens afgang blifver ledig, återbesätter den för att förhindra en reglering, som man sjelf föreslagit. Således är det för mig klart, att om Fogaten von Schoultz under regleringstiden tager afsked, följden blifver, att den af honom beklädda tjensten icke varder på ordinarie stat återbesatt; och, ehuru jag ej kan veta hvad som kommer att beslutas, vill jag dock tillåta mig att såsom min åsigt uttala, att under ofta påpekade förutsättning, att von Schoultz skulle taga afsked, Öfverståthållare-embetet kommer att anhålla, det tjensten icke måtte blifva på ordinarie stat återbesatt, utan den därför afsedda aflöningen få användas till tjenstens uppehållande på annat sätt. Således tror jag icke, att det finnes något skäl att neka pensionen därför att en stat står under reglering, i synnerhet då, såsom i detta fall, man kan vara öfvertygad om att det icke inverkar på statsutgifterna. Mig synes följaktligen, att man kan betrakta frågan oberoende af de skäl, Utskottet anfört, och endast se till, huruvida tjenstemannen i fråga gjort sig förtjent af den föreslagna pensionen. I afseende härå ber jag att få upplysa, att Fogaten von Schoultz den 3 Mars innevarande år firade sitt femtioåriga jubileum såsom tjensteman i det embetsverk han tillhör. Han har under denna tid — möjligen med undantag af ett eller annat enskildt uppdrag — uteslutande egnat sin tjenst åt det verk, han från början valt, och det på ett sätt, som tillvunnit honom

aktning och förtroende af alla, som med honom haft att göra; och det är minsann icke så vanligt att en tjänsteman under 50 år egnar sin kraft åt ett och samma embetsverk.

*Pension för
fogaten W. von
Schoultz.
(Forts.)*

Vidare ber jag att få anföra några skäl, som i afseende å Fogaten von Schoultz synas mig tala för ett undantag från den allmänna regeln. Då vid 1874 års riksdag Kongl. Maj:t föreslog och Riksdagen beviljade ett lönetillägg åt tjänstemän, bestämdes detta tillägg i allmänhet till 20 procent af lönen. Fogaten von Schoultz hade då 4,500 kronor i lön, och ett dyrtidstillägg af 20 procent hade gjort 900 kronor eller tillhoppa 5,400 kronor. Men både Kongl. Maj:t föreslog och Riksdagen beviljade von Schoultz ett lönetillägg af endast 500 kronor för att derigenom höja hans lön till 5,000 kronor. Detta skedde därför att Kongl. Maj:t, på grund af en från Öfverståthållareembetet lemnad uppgift, ansåg von Schoultz utaf sportler, tillkomna såsom provision vid försäljning i exekutiv väg af fastigheter i Stockholm, hafva en inkomst af 1,000 kronor. Detta hade äfven varit förhållandet under åren 1871, 1872 och 1873, men efter den tiden hafva dessa till 1,000 kronor om året beräknade sportler nedgått till den grad, att, enligt räkenskaper, som blifvit mig förevisade och hvilkas rigtighet jag anser mig kunna vitsorda, de utgjort år 1874 784 kronor, år 1875 295 kronor, år 1876 144 kronor och år 1877 endast 20 kronor. Således hafva dessa år 1874 af Öfverståthållareembetet till 1,000 kronor uppskattade inkomster i sjelfva verket nedgått till 20 kronor; och det lider intet tvifvel, att, om denna uppgift förelegat vid 1874 års riksdag, Riksdagen lemnat Fogaten von Schoultz lika stort lönetillägg som alla öfrige tjänstemän. Detta skedde emellertid icke, och på grund deraf har Riksdagen så att säga förtjent 400 kronor om året under tiden sedan lönetilläggen beviljades, och von Schoultz gått i mistning af samma belopp; och synes mig, som sagdt, denna omständighet böra tagas i betraktande, då nu fråga är om att bestämma pensionen åt von Schoultz. Han är berättigad, att hvilken dag som helst afgå med en pension af 3,600 kronor. På Öfverståthållareembetets hemställan har Kongl. Maj:t nu föreslagit hans pension till 4,500 kronor. Skilnaden är således endast 900 kronor, och då frågan gäller en tjänsteman, som på det sätt som Fogaten von Schoultz under femtio års tid tjenat staten, får jag säga att det icke förefaller mig vara obilligt, om Riksdagen skulle bevilja hvad Kongl. Maj:t i detta afseende föreslagit. Jag anhåller sålunda att Kammaren, med afslag å Utskottets hemställan i förevarande punkt, måtte bifalla Kongl. Maj:ts proposition.

Häruti instämde Herr *Bennich*.

Grefve Lagerberg: Under behandlingen inom Stats-Utskottet af förevarande ärende har det icke kommit under öfverläggning, hvilka förtjenster Fogaten von Schoultz under sin tjänstetid ådagalagt eller huruvida han skulle vara berättigad till 4,500 kronors pension. Utskottet har under för handen varande förhållanden endast fäst sig dervid att, då regleringen af Öfverståthållareembetets kansli stode på dagordningen, det icke vore lämpligt att nu sysselsätta sig med de tjänstemän, som tillhörde detta kansli. Frågan står således öppen, och om

*Pension för
fogaten W. von
Schoultz.
(Forts.)*

Fogaten von Schoultz icke kommer att användas vid nämnda kansli, då det blifvit regleradt, så kommer han då på indragningsstat i åtnjutande af sin nuvarande lön. Detta har varit allt hvad Utskottet ansett sig böra för närvarande taga i betraktande och, då detta synes mig kunna försvaras, ber jag få yrka bifall till Utskottets hemställan i denna punkt.

Herr Statsrådet Thyselius: I likhet med Friherre af Ugglas anhåller jag, att Kammaren måtte lemna sitt bifall till den af Kongl. Maj:t framställda proposition i afseende på det pensionsbelopp, som vid afskedstagande må komma Fogaten von Schoultz till godo. Chefen för Stockholms stads styrelse har nu förklaradt, att för den händelse fogattjensten skulle blifva ledig, innan ännu en omreglering af Öfverståhållarembetets kansli vore till afgörande färdig, han icke skulle anse sig kunna hemställa om återbesättande af den till indragning ifrågasatta fogattjensten, och mig vill det synas vara utom allt tvifvel, att en framställning om inställande af åtgärder med återbesättandet af en befattning, om hvars fortvaro man ännu icke är ense, alltid skall tillvinna sig Kongl. Maj:ts bifall.

Hvad särskildt beträffar Fogaten von Schoultz, så föreligger i afseende å honom det sällsynta förhållande, att han under mer än ett halft sekel varit i statens tjänst anställd, och det än mera sällsporda, att han under mer än fyratio års tid bestridt det embete, han nu innehar. Huru han gjort det, är af Herr Öfverståhållaren vitsordadt, både muntligen här i Kammaren och i skrifvelse till Kongl. Maj:t. Det synes således, som om allt skäl vore för handen att fästa afseende vid dessa härvid förekommande särskilda omständigheter, och jag vill till dem lägga ännu en annan, nemligen att fogatens lön, när dyrtidstillägget icke inberäknas, icke är högre än 4.500 kronor. Beviljandet af detta belopp såsom pension skulle icke för Fogaten von Schoultz medföra bättre vilkor än flere andre embetsmän åtnjuta, hvilka måhända böra anses innehafva en mindre hög ställning, t. ex. landssekreterare och landskamrerare, hvilkas pension, när de i fem år tjänat, är bestämd till 5,000 kronor. Det synes som om det belopp, som här föreslagits, icke vore under hvilket förhållande som helst för högt för den person, som har den hufvudsakliga befattningen med exekutionsväsendet i hufvudstaden, och jag hemställer på grund af alla de skäl, som nu anförts, i likhet med Friherre af Ugglas, att Kammaren ville, med afslag å Stats-Utskottets hemställan i förevarande punkt, bifalla Kongl. Maj:ts proposition.

Herr Hederstjerna: Jag har för min del icke kunnat dela majoritetens inom Utskottet mening i nu förevarande fråga, såsom af min reservation synes. Det enda skäl, som Utskottet åberopat för afslag å Kongl. Maj:ts proposition, har varit, att det embetsverk, hvilket den ifrågavarande tjänstemannen tillhör, skall snart omregleras. Men detta skäl har synts mig snarare mana till bifall till Kongl. Maj:ts proposition än tvärtom. Ty då vid omregleringen det blifver för Riksdagen tillkännagifvet, att meningen är att indraga denna befattning, som här är i fråga, och den tjänstemannen, som innehaft densamma, således får

rätt att på indragningsstat öfverflyttas, så är endast fråga om, huruvida denna rätt skall komma honom till godo ett eller annat år förrän eljest; och då det synes mig genom Kongl. Maj:ts proposition och dervid fogade statsrådsprotokoll tydligen ådagalagdt och af Utskottet icke bestridt, att den ifrågavarande tjänstemannen gjort sig väl förtjent af den förhöjning i pension, hvartill Kongl. Maj:t äskat Riksdagens medgifvande, så har detta syntts mig som ett ytterligare skäl att bifalla hvad Kongl. Maj:t föreslagit, och ber jag därför att få förena mig i det yrkande, som blifvit i denna riktning framställt.

*Pension för
fogaten W. von
Schoultz.
(Forts.)*

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad och Herr Talmannen upptagit de derunder gjorda yrkanden å dels bifall till den förevarande punkten, dels ock afslag derå samt bifall till Kongl. Maj:ts ifrågavarande nådiga framställning, gjordes först proposition på bifall till punkten, hvarvid svarades många nej jemte några ja, samt sedermera proposition på afslag å densamma och bifall till Kongl. Maj:ts framställning, då svaren utföllo med många ja jemte några nej; och förklarades ja nu hafva varit öfvervägande.

14:de—17:de punkterna.

Biföllos.

18:de punkten.

Herr Stråle, Holdo: Det är alltid vanskligt att uppträda och begära ändring i ett förslag, som blifvit af Stats-Utskottet framställt, helst då detta förslag öfverensstämmer med hvad Kongl. Maj:t äskat, och det är detta så mycket mera, då man till stöd för sin begäran icke kan åberopa några egentliga förnuftsgrunder, utan måste vädja till Kammarens barmhertighet och deltagande. Men med kännedom om att denna Kammare aldrig sluter örat till för det verkliga behovet och nöden, dristar jag hos Kammaren begära, att en årlig pension af 600 kronor måtte å Statskommissarien Johanssons enka beviljas. Jag hade i den motion, som jag i ämnet afgifvit, vågat föreslå ett belopp af 800 kronor, och siffran måste naturligtvis i detta fall alltid blifva mer eller mindre godtycklig, men med kännedom derom att hvarje tillökning i pensionsbeloppet är dyrbar för enkan, vågar jag hoppas, att Kammaren beviljar åtminstone den förhöjning, jag nu tagit mig friheten föreslå. Jag kan såsom en objektiv grund för en dylik anhållan åberopa, att Kammaren nyss vid föredragning af den 14:de punkten uti betänkandet beviljade en pension af 600 kronor åt enkan efter Fiskeriintendenten Widdegren, och det synes mig som om dessa båda fall vore med hvarandra analoga deruti, att enkorerna äro båda i hög grad behöfvande, hafva båda små barn att försörja och sakna alla tillgångar. Hvad särskildt beträffar Statskommissarien Johanssons bo, så måste det för icke många veckor sedan gå under klubban och de efterlevande hafva därför intet till sitt uppehälle. Enkan har dessutom, i följd deraf att hon måst vara sjukvårdarinna åt sin man, förstört sin helsa, hvilken troligen aldrig kan återvinnas. Om mannens förtjenster behöfver jag

*Pension för
Statskommis-
sarien B. Jo-
hanssons enka.*

*Pension för
Statskommis-
sarién B. Jo-
hanssons enka.
(Forts.)*

icke orda; han har i 36 år deltagit i allmänna värf och särskildt inom Stockholms stad utöfvat en omfattande verksamhet såsom kommunalman. Jag tror därför, att den pension, jag föreslagit, icke kan anses öfverdrifven i förhållande till hvad andra enkor efter tjänstemän erhållit, och anhåller därför, att Kammaren ville bevilja ett belopp af 600 kronor i pension åt Statskommisarién Johanssons enka.

Grefve af Ugglas: Den föregående talaren började med att erkänna, att det vore svårt att framställa ett yrkande, då man icke kunde stödja det på några verkliga skäl; men han tillade, att då denna Kammare aldrig brukat hafva sitt öra slutet för behofvet, så ville han hoppas, att Kammaren äfven i detta fall skulle bevilja det af honom begärda tillägget af 200 kronor till hvad Kongl. Maj:t äskat.

Hvad först beträffar skälen för ett sådant yrkande, så har han, såsom jag redan nämnt, erkänt, att några sådana egentligen icke kunna anföras, och ehuru jag för min del gerna skulle vilja, om några skäl därför kunnat förefinnas, åt Statskommisarién Johanssons enka, som jag tror vara i behof deraf, tillstyrka beviljandet af en förhöjd pension, så hafva dock två skäl derifrån afhållit mig och Stats-Utskottet. Det ena är det, som denna Kammare redan flere gånger vid behandlingen af nionde hufvudtiteln erkänt, nemligen att den icke kan vara en barmhertighetsinrättning, emedan i sådant fall någon gräns icke skulle förefinnas för de belopp, hvartill hufvudtitelns anslag skulle uppsvälla. Det andra skälet är det, att Utskottet och Riksdagen i allmänhet ansett sig böra följa den principen, att der icke särskildt talande omständigheter förefinnas för ett annat förfarande, såsom förhållandet var t. ex. med Kamreraren Sandberg, man ansett sig icke böra frångå hvad Kongl. Maj:t föreslagit. Dessa två skäl hafva föresväfvat Utskottet och jag tror, att det haft rätt i en sådan uppfattning. Skulle Kammaren låta sig ledas af sina känslor, såsom Herr Stråle i detta fall förordat, afundas jag visserligen icke den hjälp, som derigenom skulle komma fru Johansson till godo, men jag tror, att det vore en farlig väg att slå in på, och yrkar därför bifall till hvad Kongl. Maj:t och Stats-Utskottet föreslagit.

Grefve Lagerberg: Utan att på något vis göra mig skyldig till att beträda någon farlig väg eller att vilja jemföra den ifrågavarande pensionen för Statskommisarién Johanssons enka med pensionen för Kamrer Sandberg, vill jag dock bedja herrarne förena sig om den framställning, som af den förste talaren blifvit gjord, nemligen att den pension, som af honom föreslagits, eller 800 kronor, måtte nedsättas med 200 kronor, så att enkan således skulle komma i åtnjutande af 600 kronor. Jag gör det derföre att jag vet, att Johanssons förtjenster såsom embetsman väl äro kända af oss alla. Jag vill dessutom påpeka äfven en annan sida af hans verksamhet, nemligen i Riksdagens tjänst. Han hade icke mindre än sexton riksdagar tjenstgjort hos Riksdagen, dels såsom kanslist dels såsom sekreterare i Stats-Utskottet; vid sju statsrevisioner har han äfven varit med, såsom sekreterare vid fyra och såsom kanslist vid tre. En sådan lång verksamhet i Riksdagens tjänst måste väl ändå alltid väga något i vägskaalen, om det

är fråga om att till en behöfvande fattig enka och till uppfostran åt några barn anslå något litet underhåll utöfver det som nästan lagligen tillkommit mannen, ty den pension, som Kongl. Maj:ts begärt för enkan, är icke större än att, om han skulle hafva tjänat några månader längre, han hade från civilstatens pensionsinrättning fått denna pension. Jag för min del tycker icke att det kan vara riktigt att, då en motion af denna art är väckt samt summan icke är större än 200 kronor och deremot den afidnes verksamhet varit så omfattande, neka beviljandet af dessa 200 kronor. Jag ber att få understödja det förslag, som af Herr Stråle blifvit väckt, och anhåller att Kammaren måtte bevilja de 200 kronor, som han begärt.

*Pension för
Statskommis-
sarien B. Jo-
hanssons enka.
(Forts.)*

Grefve af Ugglas: Den siste talaren har framkommit med ett slags princip, som jag måste högeligen bestrida. Han har ansett att ett skäl, hvarför man nu borde frångå Kongl. Maj:ts proposition och höja den ifrågavarande pensionen, skulle ligga uti Johanssons tjänstgöring vid Riksdagen. Jag kan för min del icke finna att en tjänsteman, som ärligt och väl tjänat staten i en längre tid af år, skall stå efter för den, hvars verksamhet äfven varit vid Riksdagen, och jag kan icke göra den skillnaden bland tjänstemännen, att en tjänsteman, som tjänat Riksdagen, skulle hafva försteg framför dem, som tjänat staten. Jag bestrider detta.

Dessutom vill jag fästa Kammarens uppmärksamhet vid en sak, nemligen att här nu är föreslaget att bevilja icke hvad motionären begärt eller 400 kronor, utan en annan siffra, nemligen 200 kronor. Är icke detta bästa beviset på att det är ett hugskott, hvilkendera summan som är den rätta, 400 eller 200 kronor. Jag ber att få utaf båda dessa ytterligare skäl fortfarande yrka bifall till Utskottets förslag.

Herr Stråle: Endast några ord. Den talare, som sist hade ordet, yttrade i sitt förra anförande, att jag icke hade anført några skäl för mitt yrkande, hvaremot han hade två skäl. Jag tillåter mig med anledning deraf erinra honom derom, att jag i mitt förra anförande dels åberopade enkan Johanssons fullkomligt utblottade ställning, hvilket äfven för denne talare torde vara ett giltigt skäl, dels äfven tillät mig vidare anföras, att då Kammaren beviljat 600 kronor för Fiskeriintendenten Widegrens enka, så vore det ett skäl att anhålla om samma belopp för Statskommisarien Johanssons. Utan att i någon mån vilja förringa Widegrens verksamhet och förtjenster, vill jag dock erinra Kammarens ledamöter derom, att då Widegren tjänstgjort i statens tjänst något öfver 14 år, så hade Johansson deremot tjänstgjort i 36 år, och det synes mig som om i det hänseendet en jämförelse skulle kunna tjena såsom stöd för min begäran.

Hvad denne talare vidare yttrade om, att nionde hufvudtiteln icke skulle göras till någon barmhertighetsinrättning, ger mig anledning säga, att detta skett redan innan jag och de flesta af oss börjat sin riksdagsmannaverksamhet, och hvad är väl denna hufvudtitel annat än en barmhertighetsinrättning?

Samme talare yttrade vidare, att det vore ett hugskott af mig att begära 600 kronor. Jag yttrade likväl förra gången, att hvarje tillök-

*Pension för
Statskommis-
sarien B. Jo-
hanssons enka.*
(Forts.)

ning är för enkan Johansson dyrbar, och det var så långt från något hugskott, som jag just utgått derifrån, att Widegrens enka fått 600 kronor och att jag derföre ansåg att denna borde få samma belopp. Jag kan icke ingå på att det är någon farlig väg att beträda, och om aldrig Kammaren beträder någon farligare väg än att lemna ett par hundra kronor till en fattig enka, så tror jag att vi alla kunna lugnt lägga våra ben till ro.

Herr von Kræmer: Den siste talaren slutade med att fråga, huruvida icke Kammaren kunde beträda någon farligare väg än att bevilja ett par hundra kronor till en enka, och han ansåg att om vi aldrig beträdde någon farligare väg, vi lugnt skulle kunna en gång lägga oss till ro. Jag tviflar icke derpå, för såvidt det är fråga om att gifva en enka 200 kronor, men det är icke det man menar, då man talar om att beträda en väg, ty det består icke blott uti första steget, utan äfven i fortsättandet på vägen. Det är således ingalunda blott fråga om de 200 kronorna, utan frågan är om den principen, huruvida Kammaren skall bevilja ett pensionsbelopp högre än det, som af Kongl. Maj:t tillstyrkts. Samma skäl gälla således icke här som i fråga om beviljande af 600 kronor till Fiskeri-intendetens Widegrens enka, ty den pensionen var af Kongl. Maj:t föreslagen och af Utskottet tillstyrkt, och då Kammaren beviljade den, låg deruti således icke något öfver-skridande af en princip. Huru ledsamt det än kan vara att tala emot ett ringa belopp för en person, för hvilken ömmande omständigheter kunna anföras, så får jag dock förklara, att jag fortfarande nu såsom alltid håller på den principen, att på nionde hufvudtiteln icke bör beviljas pensionsbelopp, som icke undergått undersökning hos Kongl. Maj:t, och anhåller jag om bifall till Utskottets förslag.

Herr Lindström: Det synes mig vara ganska betecknande, att under den nu pågående diskussionen man åtminstone icke har velat åberopa den allmänna ekonomiska ställningen och nödvändigheten att spara såsom skäl för att icke bevilja den tillökning i ifrågavarande pension, som af en talare nära mig blifvit föreslagen, men detta har möjligen sin grund deruti, att man verkligen kommit derhän att betrakta den nionde hufvudtiteln såsom en barmhertighetsinrättning, för hvilken gälla andra principer än sparsamhetsprincipen. Det ligger också något vackert deri att man avslutar det förnämsta riksdagsarbetet, som utgör behandlingen af hufvudtitlarne, med att under den nionde hufvudtiteln, som är den sista, sätta Riksdagen i tillfälle att göra godt och öfva barmhertighet, men det är att märka att all barmhertighet bör utföras med urskilning. Det är en regel för den enskilde och bör äfven vara en regel, när staten eller det allmänna utdelar sina häfvor. Huruvida denna regel alltid iakttagits och huruvida det således kan vara skäl att, såsom en föregående talare gjort, alltför strängt hålla på den princip att endast hvad Kongl. Maj:t och dernäst Stats-Utskottet pröfvat och tillstyrkt bör vara bestämmande för Riksdagen, vill jag lemna derhän. Att för öfrigt dylika principer ej alltid konsekvent fasthållas, derpå har man tydliga bevis uti det sätt, hvarpå denna hufvudtitel behandlas. Till dessa reflektioner hemtar jag anledning deraf, att Kammaren i tionde punkten utan någon mot-

sägelse beviljat pension åt en person, som befinner sig i omständigheter, hvilka äro långt ifrån liknande dem, hvarom nu är tal. I afseende på denna pension är nemligen att anmärka, att ehuru den som skulle få pensionen kunde åberopa betygt om att hon är 76 år gammal och att hennes man under 60 år tjenat staten, det dock funnits andra omständigheter, som möjligen bort bjuda ett afslag. Att Stats-Utskottet, som möjligen saknat närmare kännedom om dessa, tillstyrkt pensionen, förvånar mig mindre, men så mycket mera att den åldriga enkans verkliga vänner icke afrådt henne från det påkostande steget att falla Kongl. Maj:t besvärlig med ansökan om en obetydlig årlig pension af 300 kronor, då man väl till hennes vänner bör i främsta rummet få räkna hennes barn, den ene gift med dottern till en af vårt lands störste magnater, den andra en dotter gift med en af Danmarks rikaste godsegare. Med hvad jag nu tagit mig friheten yttra har jag icke velat uttala någon förebräelse mot hvarken den ena eller den andra myndigheten, ty jag inser väl att stora svårigheter möta vid pröfningen af dessa ansökningar, då full kännedom om alla de förhållanden som på saken inverka icke alltid är till finnandes. I det nu föreliggande fallet finnas deremot kända förhållanden, här är verklig nöd för handen, och då tror jag att man icke utan att rakt af gå i strid med sin egen konsekvens skulle kunna neka det obetydliga tillskott, som Herr Stråle begärt, och förenar jag mig i det af honom framställda yrkandet.

*Pension för
Statskommis-
sarien B. Jo-
hanssons enka.
(Forts.)*

Herr Jöns Pehrsson: Jag vill nästan tro att motionären icke har den öfvertygelsen, att han i alla afseenden kan vinna en fullständig rättvisa vid behandlingen af frågor, som röra nionde hufvudtiteln. Om han har den föreställningen, så tror jag att han har mycket hög föreställning, då det icke alltid är möjligt att se, hvar den största rättvisan finnes.

Lika med Grefve af Ugglas anser jag att Riksdagens tjenstemän icke böra hafva företräde framför statens tjenstemän, och äfven är jag ense om den åsigten, att den nionde hufvudtiteln i de flesta fall, då det rör enkor och barn, måste betraktas såsom en barmhertighetsinrättning, och uti att biträda denna åsigt har jag icke varit den siste vid mångahanda tillfällen. Då Stats-Utskottet har tillstyrkt en pension lika hög som den andra enkor få, så tror jag icke att Stats-Utskottet här vid lag i det rent menkliga intresset begått någon orättvisa. Om Stats-Utskottet begått någon orättvisa, så måste den ligga deruti, att Utskottet och Riksdagen i mångahanda fall beviljat en tjensteman lika högt belopp i pension, som han haft i aflöning. Att göra så, innebär en princip, som jag för mer än 10 år sedan bekämpat, och jag ser icke möjlighet att bryta denna princip, men jag tillåter mig uttala att den icke är fullt rättvis, ty derigenom har man ådagalagt att ett tråget arbete icke är sin lön värdt.

Jag hoppas att motionären kan vara belåten, om enkan får de 400 kronorna. Att icke rättvisa kan skipas vid behandlingen af nionde hufvudtiteln vågar jag tryggt påstå, utan de som hafva bästa förspråkarna få något, och den som icke har några får intet. Jag minnes att jag från statsrådsbänken för en tid sedan hört uttalas, att det kom-

*Pension för
Statskommis-
sarien B. Jo-
hannsons enka.*
(Forts.)

mit in så många ansökningar om pensioner för enkor och barn, att de icke kunde alla bifallas och att det derföre skulle vara nödvändigt att afslå större delen. Jag har icke annat yrkande än på bifall till Utskottets förslag.

Grefve Mörner, Oscar: Det är i sanning en tung lott att vara embetsman. Jag har sjelf undvikit att beträda den banan, likasom många af Kammarens ledamöter icke gjort det, men låtom oss sätta oss in i hans ställning. Om jag då vandrat min väg rättskaffens och redbart samt sökt att nitiskt uppfylla mitt kall och jag vid tanken på att falla ifrån skulle nödgas tänka, att jag då lemnade min enka och mina barn utarmade efter mig, så måste det väcka en bitter känsla hos mig och kunna utgöra en maning att vika från den väg, som pligten föreskrifver. Lyckligtvis kan det icke göras sådana förebräelser mot våra aktade embetsmän, men kan det väl vara annat än nedslående för dem att se, att då en aktningsvärd embetsman affidit och det begäres en pension för hans enka, så prutas och jemkas det derpå utan erkännande af den affidnes förtjenster. Jag vet icke, med hvilket mått man mäter, men säkert är att det är ett mått, som icke är så stort, att dermed åt den behöfvande lemnas en anständig utkomst.

Jag medgifver att i förevarande fall är det en ganska svår och kinkig omständighet, nemligen den att Kongl. Maj:ts proposition endast upptager ett belopp af 400 kronor, under det att en enskild motionär tilltrött sig att kunna begära mera. Hans anspråk äro dock icke stora, ty han har stannat vid 600 kronor, men likvisst medgifver jag, att det dock här gäller en princip, hvilken i denna Kammare många gånger blifvit uttalad och som, såvidt jag påminner mig, också alltid, med ett undantag, blifvit följd, nemligen att icke bevilja några pensioner på enskild motionärs framställning. Man har sagt, och det med mycket skäl, att om Riksdagen inslog på denna väg, så vore en dörr öppnad för obegränsade anspråk, och att det kunde öppna fältet för ett otillbörligt inflytande, hvilket man borde söka undvika. Men deremot har det händt flere gånger, att när i fall liknande detta någon af statsrådets ledamöter ansett sig kunna uppträda och förklara sig kunna biträda det ifrågavarande anslaget beviljande, så har denna Kammare, sedan den fått understöd på detta sätt af en ledamot utaf Kongl. Maj:ts regering, ansett sig kunna bevilja den högre pensionen. Jag vet icke, om vid detta tillfälle något sådant kan vara att förvänta, men jag får säga, att om så skulle ske, att någon af statsrådets ledamöter skulle anse sig befogad att uppträda och förorda bifall till det af motionären framställda förslag, så bortföll dermed detta hinder för Kammaren att följa sin känsla och goda vilja och att bifalla hvad som de fleste af Kammarens ledamöter säkerligen gerna skulle bifalla, men hvarifrån de annars skulle afhållas endast af det skäl, att förslaget vore kommet från en enskild person och icke från Kongl. Maj:t. Skulle det inträffa att Herr Stråles motion skulle vinna ett sådant förord, så vågar jag hos Kammaren anhålla, att Kammaren ville biträda denna mening och bevilja den förhöjda pension, som af Herr Stråle blifvit begärd.

Herr Statsrådet Forsell: Kammaren behagade lätt finna, att Kongl.

Maj:ts framställning i fråga om pension åt denne tjenstemans enka är byggd på en rationel grund. Det belopp, som här är föreslaget, afser att bringa henne i den ställning, i hvilken hon otvifvelaktigt hade kommit, om icke genom en olycklig tillfällighet hennes man gått miste om den pensionsrätt, som några månader senare skulle hafva tillfallit honom. Då emellertid en motionär inom Kammaren yrkat på en förhöjning af detta belopp och några talare med honom instämt, så får jag förklara, att det å min sida icke finnes någon egentlig invändning att göra deremot.

*Pension för
Statskommis-
sarien B. Jo-
hanssons enka.*
(Forts.)

Grefve af Ugglas: Då den näst siste talaren rigtat en uppmaning till Kongl. Maj:ts statsråd att tillkännagifva, huruvida icke någon af statsrådets ledamöter skulle vara böjd att här biträda hvad som af en enskild motionär blifvit, i strid mot eller rättare sagdt utöfver hvad Kongl. Maj:ts proposition innehåller, föreslaget, och då han äfven talade om, att Kongl. Maj:t blott föreslagit 400 kronor, så förbisåg han att Kongl. Maj:t stödt sitt förslag på alldeles fullgoda grunder, på sätt Herr Statsrådet och Chefen för Finansdepartementet nyss anförde. Dessa 400 kronor, som Kongl. Maj:t begärt att Riksdagen måtte hevilja enkan, innebära nemligen en rättvis ersättning för hvad Statskommisarijen Johanssons sjukdom beröfvat enkan, i följd deraf att han dog några månader innan han skulle blifvit berättigad till en högre pension; hvad åter derutöfver är föreslaget är endast ett hugskott, och i det fallet får jag mot samme ärade talare invända, att det visserligen skall vara kärt och uppmuntrande för en embetsman att kunna tänka, att Kongl. Maj:t och Riksdagen skola se till, att, i händelse af hans fränfalle, hans hustru och barn icke skola lida nöd, men, mine herrar, hvilken är här den rätta siffran? Kan den talare, som förordat 600 kronor, säga på fullt allvar, att just detta belopp är det rätta och att enkan dermed skall blifva fullt belåten? Jag tror det icke. Vi få noga akta oss för att komma in på godtycklighetens område — jag upprepar det ännu en gång — och vi måste i stället hafva någon viss grund, hvarpå vi kunna stödja oss, och då icke, utom för hvad Kongl. Maj:t föreslagit, någon sådan grund är gifven, så kan jag för min del, med önskan för öfrigt om allt möjligt godt för fru Johansson, icke lemna mitt bifall till den begärda förhöjningen, utan yrkar fortfarande bifall till Utskottets förslag.

Grefve Lagerberg: Jag får verkligen säga, att jag tycker att den siste talaren drifver sina grundsatser något för långt. Skulle det då icke vara möjligt för Riksdagen att någon gång hafva en egen, sjelfständig tanke? Skall då allting, som rör en utgift, soffras och beredas af Kongl. Maj:t? Och skulle det icke kunna hända, att det inom representationen finnes någon, som kan komma fram med något förslag i anslagsväg?

Det faller mig här i minnet, huru som den ärade talaren för åtskilliga år sedan alldeles ensam för samma principers skull motsatte sig förslaget om pension åt den store tonsättaren Lindblads enka; ingen enda röst mer än hans höjde sig deremot, och pensionen beviljades också utan votering af begge Kamrarne, oaktadt förslaget icke

*Pension för
Statskommis-
sarien R. Jo-
hanssons enka.*
(Forts.)

utgått från Kongl. Maj:t. Skola vi verkligen så underkänna vårt eget värde, att alla utgifter först måste godkännas af Kongl. Maj:t? Då nu en Konungens rådgifvare förklarar, att han för sin del icke har någon invändning att göra mot den begärda förhöjningen, och då det af statsrådsprotokollet synes, att dessa 400 kronor, som Kongl. Maj:t föreslagit, icke äro annat än en gärd af rättvisa, emedan, om Statskommisarien Johansson lefvat endast några månader längre, enkan och barnen skulle hafva kommit i åtnjutande af en högre pension, och då dertill kommer, att Johansson, såsom jag redan nämnde då jag förra gången hade ordet, under 16 år tjenstgjort i Riksdagen och varit med om 7 revisioner, nemligen i fyra såsom sekreterare och i tre såsom kanslist, så får jag verkligen säga, att om dessa tjänster skulle på sådant sätt gäldas, att hans efterlemnade enka får sig beviljad en pension af 600 kronor, man derigenom icke kränker någon stor princip.

Herr Jöns Pehrsson: Då man har gjort så mycket väsen af denna obetydliga sak, som rörer blott 200 kronor, så måste vi väl hafva god tid, efter vi äro så långt fram på föredragningslistan. Hvad det beträffar, att den ifrågavarande enkans man varit en mycket human person och nitisk embetsman, så har jag också för min del haft erfarenhet deraf vid en statsrevision. Hvad det för öfrigt beträffar, att man bör strikte hålla sig till hvad rätt och sanning är, så blir detta ganska svårt i denna fråga, ty den ena människan behöfver mindre uppehälle än den andra. Väl kunna vi antaga, att Johanssons enka har mycket små tillgångar, men jag tycker att det ändå bör vara tillräckligt, om hon får 400 kronor i pension, då en landtmätare, som sträfvat i många år, icke fått mera än nämnda belopp. Visserligen gifvas stundom pensioner till mycket högre belopp, så att jag till och med tror, att det finnes personer, som hafva 6,000 kronor i pension, men jag tror icke, att några skäl tala för att man skall kunna öfva full rättvisa i denna hufvudtitel, utan det måste väl blifva efter som man anser att behofvet är i hvarje särskildt fall. Det är många personer, som nu fått endast 300 kronor i pension och jag har icke varit den siste att bevilja dessa pensioner och jag hade icke heller ämnat motsätta mig den begärda förhöjningen i pensionen åt Johanssons enka. Visserligen har nu chefen för Finansdepartementet förklarar, att han icke har något emot att summan höjes, och det finner jag ganska naturligt, och visserligen måste jag gifva den talare rätt, som påstod att det icke vore farligt att bevilja något, som icke föreslagits af Kongl. Maj:t, men då emellertid jag för min del icke anser, att några skäl blifvit förebragta, som kunna kraftigt tala för någon ändring af Stats-Utskottets förslag, och då det vunnit framgång i så många andra frågor, der det gått millioner, så tror jag, att det bör få gälla äfven här, der det blott är fråga om 200 kronor.

Herr Wallenberg: Om jag någonsin hade lyckats att i Stats-Utskottets sätt att behandla den nionde hufvudtiteln igenfinna någon hållbar princip, så skulle jag gerna hafva anslutit mig till den samma och försvarat Utskottets förslag, men det har jag icke gjort, och då jag anser, att detta är en allt för liten fråga för att derom hålla en

så lång öfverläggning, som här nu skett, så vill jag endast säga, att jag tror, att man så mycket hellre kan bevilja det belopp, som af Herr Stråle blifvit föreslaget, som man icke allt för mycket bör bidraga till att försämra embetsmännens ställning genom att afvisa alla dylika framställningar, som ske till förmån för dem sjelfva eller deras enkor och barn. Jag hyser nemligen den åsigten, att deras lott ändå med hvarje år blir så mycket mindre begärlig, att det för dem bör finnas något hopp om att deras efterkommande kunna vänta någon välvilja af Riksdagen.

*Pension för
Statskommis-
sarien B. Jo-
hanssons enka.*

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad och Herr Talmannen yttrat, att under densamma hade yrkats dels bifall till den förevarande punkten oförändrad och dels densammas antagande med den förändring, att det tillstyrkta pensionsbeloppet förhöjdes till 600 kronor, framställdes propositioner på dessa yrkanden och besvarades med många ja och nej i blandning; hvaruppå, och efter det proposition på bifall till punkten å nyo blifvit gjord och på enahanda sätt besvarad, Herr Talmannen förklarade sig nu hafva funnit ja öfvervägande.

Votering begärdes; till följd hvaraf uppsattes, justerades och anslogs följande voteringsproposition:

Den, som bifaller 18:de punkten i Stats-Utskottets utlåtande N:o 15, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, bifalles punkten med den förändring, att det tillstyrkta pensionsbeloppet förhöjes till 600 kronor.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 31.

Nej — 70.

19:de punkten.

Bifölls.

20:de punkten.

Friherre Klinckowström: Det är det egna med den här föreslagna pensionen, att Stats-Utskottet i sitt betänkande icke gjort sig mödan att förete för Riksdagen, huru stor lön Riksantikvarien Hildebrand har. Går man till statsrådsprotokollet rörande samma fråga, så finnes det der nämndt, att Kongl. Maj:t föreslagit en mot Herr Hilde-

*Pension för
Riksantikva-
rien B. E.
Hildebrand.*

*Pension för
Riksantikva-
rien B. E.
Hildebrand.
(Forts.)*

brands nu varande löneinkomster svarande pension; men som jag vid en föregående punkt tog mig friheten att anmärka, att en tjänstemans pension i allmänhet bör utgöra 80 procent af hans fasta lön, så synes det mig vara svårt för Riksdagen att här besluta, för hvilken pension man skall bestämma sig; ty man vet icke, huru stor del af dessa samtliga löneinkomster det är, som utgör den fasta lönen. Antager man också, att samtliga dessa löneinkomster eller 6,000 kronor utgöra hans fasta lön, så blir 80 procent deraf dock blott 4,800 kronor och mig synes, att detta bör vara ganska tillräckligt för en embetsman i den kategori, hvori Herr Hildebrand sig befinner, och det är på den grunden jag till Kammaren värdsamt får hemställa, att Kammaren, med afslag å Stats-Utskottets förslag, måtte besluta att nedsätta pensionen till 4,800 kronor.

Herr Wærn, Carl Fredrik: Jag har icke begärt ordet för att besvara den siste talarens yttrande, som nog torde få svar från dem som vederbör med afseende på lönebeloppet m. m. Här är frågan om att belöna en verklig nationalförtjenst och att, såvidt jag kan finna, endast gifva vederlag för ett arbete, af hvilket staten haft den allra största heder och förtjenst. Då Riksantikvarien Hildebrand tillträdde sin tjänst, voro våra samlingar visserligen i viss mån befintliga, men fullkomligt ordnade. Han har ordnat dem och bragt system i dem samt ingifvit den anda, genom hvilken de blifvit ökade; han har stora förtjenster om utarbetandet af lagar och stadganden, i följd hvaraf våra fosterländska minnen blifvit skyddade och bevarade, och det är synnerligast genom hans arbete, som våra samlingar blifvit sådana de äro. Det är därför, som vi i den vetenskap, hvori han arbetat, intaga ett af de allra främsta rummen bland världens nationer. Sådana tjänster anser jag böra belönas, och då, enligt hvad som af Stats-Utskottet blifvit anfördt, verkliga förhållandet är, att statsverket i sjelfva verket icke gör någon uppoffring genom beviljandet af den begärda pensionen, emedan Herr Hildebrand tjänat så länge, att, om han hade afgått från sin befattning vid 65 års ålder, statsverket i sådant fall hade fått vidkännas en stor utgift, som nu blifvit detamma besparad, och då han väl knappt kan lefva så länge, att någon betydligare summa för denna besparing kan komma att till honom såsom pension utbetalas, så finnes det, enligt mitt förmenande, dubbla skäl att bevilja det af Kongl. Maj:t begärda beloppet, hvarför jag också får an hålla om bifall till Utskottets förslag.

Herr Carlson: Långt ifrån att klandra Stats-Utskottet, kan jag för min del icke annat än uttrycka min tacksamhet för det sätt, hvarpå Stats-Utskottet behandlat denna Kongl. Maj:ts proposition. Skulle man hafva tillämpat de allmänna regler, som gälla för hvar och en i statens tjänst anställd, så hade icke någon proposition till Riksdagen behöft göras, men den fråga till Riksdagen, som denna Kongl. Maj:ts proposition innehåller, är helt enkelt den, huruvida Riksdagen vill instämma med Kongl. Maj:t i att gifva ett väl förtjent erkännande åt en vetenskapsman, som icke blott gagnat utan äfven i hög grad hedrat sitt fädernesland. Under den icke så korta tid jag

deltagit i Riksdagens förhandlingar, har jag ingen enda gång erfarit, att Riksdagen vägrat att erkänna så beskaffade förtjenster, och jag tror icke heller, att Riksdagen vid detta tillfälle skall afvika från detta handlingssätt. Jag torde icke behöfva ingå i någon närmare redogörelse för det utmärkte sätt, hvarpå Riksansiqvariern Hildebrand fört sin vetenskap framåt, utan inskränker mig till att efter dessa få ord anhålla om bifall till Stats-Utskottets förslag.

*Pension för
Riksansiqvariern
B. E.
Hildebrand.
(Forts.)*

Grefve af Ugglas: Efter de båda siste talarnes yttrande kan jag inskränka mig till att i likhet med dem yrka bifall till Utskottets förslag. Jag ber dock att på samma gång få erinra derom, att Utskottet härvid handlat i fullkomlig öfverensstämmelse med hvad Utskottet alltid gjort, då det varit fråga om att belöna en stor och utmärkt förtjenst. Så var förhållandet med kamrer Sandberg, som i likhet med Riksansiqvariern Hildebrand, oaktadt sin höga ålder och beviljad pension fortsatt med sina arbeten. Och hvad nu Herr Hildebrand särskildt beträffar, så måste det erkännas, att en sådan verksamhet som hans verkliga är något som går utöfver den norm, man i vanliga fall tillämpar, och därför också särskildt bör belönas. 4,800 kronor, som af en talare blifvit föreslaget såsom pension åt honom, är blott hans lagliga rätt. Jag anhåller om bifall till Utskottets förslag.

Herr Jöns Pehrsson: Det lärer väl icke lida tvifvel, att den person, hvarom det här är fråga, är så väl ansedd både inom och utom Riksdagen, att han på visst sätt kan anses vara förtjent af den här föreslagna pensionen, men jag skulle för min del helst se, att man valde ett helt annat sätt, än som här är föreslaget, då man vill belöna någon person. Jag för min del föreställer mig, att en person, sådan som här är i fråga, skulle finna det mycket bättre, om han t. ex. finge ett erkännande af att hafva skött sin tjänst utmärkt väl och behandlat sitt lands intressen på ett utomordentligt sätt. Jag har icke gjort mig reda för, om han verkliga har rätt till att få den föreslagna pensionen af 6,000 kronor, men då förslaget derom kommit från Kongl. Maj:t, så får man väl antaga, att det är på lagliga grunder fotadt; men skulle man sluta endast från rättvisans synpunkt, så tror jag icke, att en person kan behöfva 6,000 kronor, då man nyss förut påstått, att en annan icke behöfver mera än 400 kronor i pension. Om denne person, jag menar Herr Hildebrand, gjort sig förtjent af så stora loford, som här kommit honom till del, så skulle han enligt min åsigt därför kunna få en helt annan och långt kraftigare uppmuntran, än som ligger i detta förslag. Jag får därför instämma med förste talaren, ehuru jag tror det vara föga lönt, men det är väl icke för mycket att någon instämmer med Friherre Klinckowström.

Herr Montgomery Cederhielm: Vid bestämmandet af den pension, som här är föreslagen för Riksansiqvariern Hildebrand, tror jag icke att man kan taga i betraktande de små omständigheterna af fast lön och lönetillägg och annat sådant, som eljest bestämmer pensionens storlek. Här är ju ett alldeles exceptionellt förhållande och en mycket eminent förtjenst, såsom det af alla blifvit erkänt och hvilket jag

*Pension för
Riksantikva-
rien B. E.
Hildebrand.*
(Forts.)

tror äfven bör vinna erkännande inom Riksdagen. För något prejudikat häraf bör icke någon fara kunna uppstå; men om också något jemförligt fall framdeles skulle uppstå och man då åberopade det nu föreliggande fallet såsom prejudikat, så skulle jag utan ringaste tvekan, med frångående af de vanliga principerna, rösta för en förhöjd pension äfven i det fallet. Jag får således tillstyrka bifall till hvad Utskottet här föreslagit.

Grefve Hamilton, Henning. Att vidare framhålla Herr Hildebrands förtjenster kan knappast vara nödigt. Den, som sett statens samlingar, under den tid de voro inrymda i ett par rum å slottets kommandantsflygel, och sett dem tretio år senare i nationalmuseum — der de af främlingar under den arkeologiska kongressen framhöllos såsom mönster för dylika samlingar, öfverträffande alla dylika i hela Europa, med undantag må hända af Englands — kan icke undgå att erkänna, att här verklig finnes en förtjenst, genom hvars belönande man icke löper fara att erhålla något farligt prejudikat. Här har visserligen en talare framhållit, att man skulle kunna belöna den på ett annat sätt och detta förmodligen ett sådant, som icke kostade penningar, t. ex. genom något vackert vitsord. Säkerligen vore ett sådant för en person med Herr Hildebrands skaplygne en ganska stor tillfredsställelse, men jag fruktar, att, om Riksdagen sloge in på den vägen, skulle vi få flera belöningar än verkliga förtjenster. Jag tror det är bättre att hålla sig vid den metod för utmärkelser, som hittills blifvit begagnad och nu är föreslagen, hvarigenom man icke behöfver frukta att missbruk skall ega rum. Ett sådant sker icke genom att bevilja den af Kongl. Maj:ts begärda och af Stats-Utskottet tillstyrkta pension för Herr Hildebrand; om bifall hvartill jag derföre hemställer.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad och Herr Talmannen yttrat, att under densamma hade yrkats dels bifall till den förevarande punkten oförändrad och dels densammans antagande med den förändring, att det föreslagna pensionsbeloppet nedsattes till 4,800 kronor; framställde Herr Talmannen proposition på bifall till punkten oförändrad och, då dervid svarades talrika ja jemte ett eller annat nej, förklarade sig hafva funnit ja öfvervägande.

21:sta—27:de punkterna.

Biföllos.

28:de punkten.

Grefve af Ugglas: Utskottet förnekar icke, att det kunde vara skäl att gifva det begärda understödet, men säger, att, då det i förevarande fall icke bör utgå af statsmedel, Utskottet funnit sig böra hemställa om afslag å Kongl. Maj:ts framställning. Jag får likväl fästa Kammarens uppmärksamhet på, att Utskottet, då det så yttrat sig, gjort ett förbiseende. Jag har under åtskilliga år deltagit i Utskottets arbeten och vet det aldrig hafva inträffat, att, när pension

lemnats åt enka med barn, och, sedan enkan affidit, barn funnits efterlevande i behöfvande omständigheter, icke en del af den åt enkan gifna pensionen öfverflyttats på barnen. Här föreligga nu särdeles ömmande omständigheter, då den ifrågavarande personen allt ifrån sin födelse varit sinnessvag och till följd deraf är ur stånd att försörja sig. Det är således fullt skäl att, i öfverensstämmelse med den regel, som förut i liknande fall iakttagits, här låta en del af modrens pension öfvergå till dottern. Jag får därför yrka, att Kammaren måtte afslå Utskottets hemställan och bifalla Kongl. Maj:ts proposition.

Efter härmed slutad öfverläggning, gjordes först proposition på bifall till punkten, hvarvid svarades nej, och sedermera proposition på afslag derå samt bifall till Kongl. Maj:ts ifrågavarande nådiga framställning, hvilken proposition med ja besvarades.

29:de, 30:de och 31:sta punkterna.

Biföllos.

Föredrogs ånyo och företogs punktvis till afgörande Stats-Utskottets den 9 och 16 i denna månad bordlagda utlåtande N:o 39, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående indragning af åtskilliga länsmansboställen samt upplåtande af två nya sådana boställen inom Östergötlands län.

1:sta punkten.

Herr Statsrådet Thyselius: Jag har väl icke egentligen att begära någon ändring i Stats-Utskottets betänkande, emedan frågan icke synes vara af särdeles vikt, men jag kan likväl icke underlåta att anmärka, att Utskottet, i olikhet med Kongl. Maj:t, tillstyrkt indragning af dessa tre boställen på något olika sätt, i så måtto att två af dessa skulle få bibehållas af innehafvarne under deras tjänstetid, om de så önskade, men innehafvaren af det tredje afträda detsamma, sedan han åtnjutit fardagsrätt. Denna skiljaktighet har Utskottet, i likhet med Kammarkollegium, grundat derpå, att denne siste icke skulle ega rätt att för sin tjänstetid behålla bostället. Det är sant, men detsamma gäller äfven om de andra två. Med tillträdande af de löner, som vid sista riksdagen beviljades åt länsmännen, följde också skyldighet att underkasta sig de vilkor, som med de nya lönerna kunde vara förenade. Således skulle äfven desse andre vara skyldige att afträda sina boställen. Men då Riksdagen beviljat kronofogdarne, hvilkas boställen också hafva indragits, rätt att bibehålla boställena, så länge de kvarstå i tjänst, synes det vara billigt att en liknande rättighet kommer länsmännen till godo, så mycket hellre som i allmänhet boställen för länsmännen anses af vikt att ega, men deremot icke för kronofogdarne. Ehuru jag hoppas, att Kammaren skall inse, att Utskottet i detta hänseende gjort sig skyldigt till en inkonsequens, har

*Indragning af
åtskilliga läns-
mansboställen
i Östergötland.*

jag dock, enär frågan, såsom jag anmärkt, är af mindre vigt, icke ansett mig böra begära någon ändring i Utskottets hemställan.

Öfverläggningen förklarades slutad, och punkten bifölls.

Upplåtande af
två nya läns-
mansboställen i
Östergötland.

2:dra punkten.

Herr Statsrådet Thyselius: Det är en känd sak, att landsstatens tjänstemän, bland andre, från äldre tider till större antal haft såsom löneförmån boställen åt sig anslagna. Tiderna hafva förändrats och med detsamma också behovet af så beskaffade boställen minskats för åtskillige af desse tjänstemän. Med aktgifvande derpå har Kongl. Maj:t vid senaste riksdag, i sammanhang med framställt förslag till löne reglering för landstatens tjänstemän, föreslagit Riksdagen, att alla de boställen, hvilka innehades af landssekreterare, landskamererare och kronofogdar, skulle till statsverket indragas, och detta har äfven blifvit Riksdagens beslut. Men då Kongl. Maj:t gjorde denna framställning, begärde han tillika, på anförda skäl, att, derest kronoegendomar funnos, lämpliga att till boställen åt länsmän upplåtas, Kongl. Maj:t måtte få rättighet att, på stadgade vilkor, anvisa sådana åt dessa tjänstemän. Frågan derom vann icke understöd af Stats-Utskottet. När den sedermera förekom i Kamrarne, tror jag icke, att jag miss-tager mig om sinnesstämningen här, när jag säger, att Kamraren var sinnad bifalla Kongl. Maj:ts proposition; hvad åter Andra Kamraren beträffar, var minoriten för Kongl. Maj:ts proposition särdeles stor, i det nemligen af dem, som i ämnet voterade, 75 biföllo propositionen och 87 antogo Utskottets förslag. Hade sålunda 7 af Andra Kamraren ledamöter bland majoriteten voterat lika med minoriten, hade Kongl. Maj:ts proposition der bifallits. Riksdagen förenade sig sedermera om det beslut, att, då det i särskilda fall kunde vara af vigt, att länsmännen blefvo med boställen försedde, Kongl. Maj:t skulle efter verkställda undersökningar framkomma till Riksdagen med förslag, ej mindre om sådana åt länsmännen anslagna boställen, som kunde anses olämpliga och följaktligen borde indragas, än ock rörande kronan tillhöriga lägenheters användande till boställen åt länsmän, som saknade sådana, men deraf kunde vara i behof. Med föranledande af Riksdagens skrivelse härom har Kongl. Maj:t till samtliga sina Befallningshafvande utfärdat befallning att efter undersökning inkomma med upp-gift å de boställen, som icke voro fullt tjenliga, på det att sådana måtte kunna indragas, men derjemte också föreslå för sådana distrikt, der lämpliga boställen saknades, men tillgången på sådana kunde vinnas, de andra kronoegendomar som kunde dertill användas. Under diskussionen af denna fråga i Medkamraren föresväfvade Kamraren ledamöter den tanken, hvilken ock tycktes hafva varit den i Stats-Utskottet rådande, att det vore Kongl. Maj:ts mening, att *alle* länsmän skulle erhålla boställen och att, der staten icke sjelf egde hemman härtill lämpliga, sådana skulle inköpas, samt de boställen, som icke voro tillräckligt bebyggda, förses med nya byggnader. Detta var ett misstag om rätta meningen, med hvad som föreslagits, dertill man,

såsom mig synes, icke hade någon anledning att finna i den Kongl. propositionen.

Vidkommande frågan, huruvida det är lämpligt, att länsmännen hafva boställen eller icke, så kan denna fråga icke med ett enkelt ja eller nej besvaras. Den besvaras olika från olika provinser. I de två nordligaste länen hafva länsstyrelserna icke ansett lämpligt, att länsmännen hafva boställen. I ett af de södra länen har länsstyrelsen äfven yttrat sig emot boställena, men i de öfriga länen har behofvet deraf med större eller mindre kraft blifvit framhållet.

*Upplåtande af
två nya läns-
mansboställen i
Östergötland.
(Forts.)*

Vill jag nu se till, huruvida det bör vara en fördel för tjenstemän i så litet distrikt, som ett länsmansområde vanligen är, att vara med boställe försedd, torde det böra medgifvas, att det ligger icke ringa vigt derpå, att en länsman vid utnämmande till befattningen vet, hvar han skall stanna, och har det ställe bestämdt, der han får sitt hem, och således icke blifver beroende af godtycket hos den ene eller andre hemmanssegaren. Vi hafva någon gång haft exempel på, huruledes länsmän nästan fördrifvits från det ena stället till det andra och måst inlogera sig i så godt som uthus. För länsmännen är det sålunda i allmänhet en fördel, ja ofta alldeles oundgängligt, att hafva boställen. Hvad distriktens innevånare beträffar, är det en fördel att veta, hvar länsmannen i distriktet skall finnas, och är att träffa, samt att hans bostad är belägen så vidt möjligt i centrum af distriktet. För staten slutligen är det ingen förlust, att till boställe upplåta någon sin lägenhet, enär boställsförmänen afräknas på länsmannens kontanta lön med ett belopp, bestämdt efter samma grunder som gälla då maximiarrendet för kronoegendom skall fastställas. Tvärtom tillskyndas staten, derigenom att länsmännen erhålla lämpliga, fasta bostäder fördelar i många hänseenden i fråga om upprätthållande af den allmänna ordningen, för hvilken det utan tvifvel är af stor vigt, icke allenast att distriktets innevånare veta, hvarest ordningens upprätthållare finnes att tillgå, utan äfven att han är försedd med medel att kunna när som helst ofördröjligen inställa sig på den del af området, der hans biträde är af nöden — och att han icke lika lätt är i tillfälle dertill, så framt han icke har det befodringsmedel, som står till en jordbrukares särskilda disposition, är säkert. Staten bör låta sig angeläget vara att så ordna, att dessa tjenstemän kunna nitiskt sköta sina äligganden, icke blott på embetsrummet, utan ock genom resor till distriktets alla delar, och skall en länsman göra det utan att hafva boställe, der dragare kan underhållas, vällar det så stora kostnader, att man ej må förundra sig deröfver, om han icke, så ofta önskligt vore, företager resor, eller att en *nödvändighet uppstår* att öka löneinkomsterna. Jag tror således det ligga vigt derpå, att länsmännen förses med boställen. Att Kongl. Maj:t emellertid icke har såsom en ofrånkvlig regel framhållit, att sådana skola länsmännen tilldelas, derpå har Riksdagen ett talande bevis i de Kongl. propositioner, som vid denna riksdag framlagts. I det ärende, som nu är under afgörande, är föreslaget och af Kammaren nyss bifallet, att tre länsmansboställen skola indragas. Det nästa ärendet vid förhandlingarne i dag afser Kongl. Maj:ts proposition, att fyra andra länsmansboställen äfvenledes skola indragas till statsverket. Inga nya boställen äro föreslagna att sättas i stället annat än de två, hvarom nu är fråga, och förslaget härutinnan grundar sig

Upplåtande af
två nya läns-
mansboställen i
Östergötland.
(Forts.)

på framställning af Kongl. Maj:ts Befallningshafvande. Kongl. Maj:ts Befallningshafvande, hvar han än må vara anstald, är den myndighet, till hvilken Kongl. Maj:t har att hålla sig för erhållande af upplysningar, i frågor sådana som de nu för handen varande, och det utlåtande som Konungens Befallningshafvande i Östergötlands län i förevarande fråga afgifvit, har äfven blifvit af Kammarkollegium och Statskontoret understödt. Det skulle således här icke vara, såsom mig synes, någon annan anledning till anmärkning, än så framt Riksdagen, bättre än Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i länet, hade sig bekant att de boställen, som här föreslagits, icke voro för ändamålet lämpliga. Ett af dessa boställen är visserligen stort, men det har redan blifvit upplåst, att en betydlig del af dess egor blifvit statsverket indragen för att såsom kronopark användas. Jag har således ingen anledning att, af hvad i detta ärende särskildt förkommit, hysa ett mindre förtroende till det af vederbörande myndighet framlagda förslag än till något annat. Och då det i princip i allmänhet är af vigt, att länsmännen äro med boställen försedde, och i detta ärende intet förekommer, som talar för att principen här icke borde tillämpas, anhåller jag, att Kammaren ville med afslag å Utskottets betänkande lemna bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Friherre af Ugglas: För min del har jag alltid varit af den åsigt, att det vore alldeles nödvändigt för länsmännen att hafva bestämdt anvisade boställen. Visserligen har jag ansett, att en omreglering i detta afseende borde kunna ega rum, och att åtskilliga boställen, hvilka vore allt för stora och toge boställshafvarens tid allt för mycket i anspråk, borde indragas eller reduceras; men i grundsatsen har jag delat den mening, att man måste tillförsäkra länsmanen bestämd bostad, på det att han måtte kunna fullgöra sina tjensteåligganden. Nu förekommer en framställning från Konungens Befallningshafvande i Östergötlands län om anvisande af boställen åt två länsmän i Aska härads norra distrikt och Ydre härads södra distrikt; och på grund af den kännedom, jag tror mig ega om förhållandena i det ifrågasvarande länet, ber jag att få säga några ord i denna sak. Hvad särskildt Ydre härad beträffar, är detta det sydligaste i Östergötland och består af tre hela, ganska stora socknar och dessutom en icke obetydlig del af en annan socken. Inom ifrågasvarande område finnes ej tillfälle för en länsman att få stadig bostad. Ingen stad finnes i närheten, icke ens en större by, der länsmanen skulle kunna inhysa sig, utan för att få lämplig bostad måste han vara beroende af enskilda personers välvilja. Jag tror icke, att sådant är ur tjenstens synpunkt nyttigt, och jag kan ej inse, att länsmanen skall väl kunna sköta sin befattning, derest han ej har viss bostad sig tillförsäkrad. Således kan jag icke annat än på det varmaste dela Konungens Befallningshafvandes och Kongl. Maj:ts åsigt om nödvändigheten af att inom detta härad anvisa bostad åt länsmanen.

Vidkommande åter distriktet i Aska härad, vill jag icke förneka, att här skälen icke äro fullt så talande som i afseende på det i Ydre härad; men med den åsigt jag hyser, att det är nödigt och nyttigt för en länsman att hafva bestämdt anvisad bostad, der han åtminstone

*Upplåtande af
två nya läns-
mansboställen i
Östergötland.
(Forts.)*

skall kunna föda en häst, hvaraf han oundgängligen är i behof, så att han slipper att vara beroende af distriktets inbyggares välvilja, och då den af Kongl. Maj:t här föreslagna lägenheten icke är större, än att den väl kan upplåtas till boställe, utan att dess skötande tager länsmannens tid för mycket i anspråk, tror jag, att det äfven i detta fall är skäl bifalla Kongl. Maj:ts proposition.

Då denna fråga, jag vill minnas vid 1878 års riksdag, förevar till behandling, uttalades i denna Kammare, tror jag, temligen allmänt den åsigt, att, om äfven ett eller annat länsmansboställe vore för stort, det dock i allmänhet vore nyttigt, att länsmännen hade fasta boställen, der de kunde bo och hade tillfälle att föda en häst och några kreatur för sitt behof. Jag tror denna åsigt omfattades temligen allmänt inom Kammaren och jag är öfvertygad, att hvar och en, som litet närmare sätter sig in i och öfvertänker dessa förhållanden, äfven skall finna en sådan åsigt riktig. Då nu tillfälle yppat sig att på ett efter min tanke ganska klokt sätt ordna dessa förhållanden inom två distrikt, när Konungens Befallningshafvande i länet anser det angeläget, och när alla i saken hörda myndigheter biträdt Konungens Befallningshafvandes åsigt, skulle det förefalla mig högst besynnerligt, om Riksdagen förklarade, att sådant ej vidare vore erforderligt. För min del ber jag alltså att få instämma i yrkandet att, med afslag å Utskottets hemställan, Kongl. Maj:ts proposition måtte bifallas.

Herr Montgomery Cederhielm: Senaste Riksdag anförde i underdånig skrifvelse, att endast för den händelse det efter behörig utredning skulle i vissa särskilda fall finnas oundgängligen nödigt, att en del länsmän blefve genom statens försorg med nya bostadslägenheter försedde, Kongl. Maj:t måtte derom till Riksdagen göra framställning, med förslag å de kronan tillhöriga lägenheter, som skulle kunna dertill användas. En sådan utredning har skett, en sådan framställning har gjorts, alla auktoriteter hafva blifvit hörda. Uti ifrågasvarande län hafva tre boställen föreslagits till indragning och två nya blifvit begärda till länsmän derstädes. Det synes mig således, att frågan egnats den pröfning, som vederbort. Man kan visserligen om de ifrågasatta två nya boställena säga, att förhållandena icke vid begge äro alldeles lika. Bostället i Ydre härads södra distrikt har ett taxeringsvärde af 10,500 kronor och areal öppen jord omkring 12 tunnland, d. v. s. det är ett ganska litet och passande boställe. Det till länsmansboställe i Aska härads norra distrikt föreslagna är deremot något stort, det är taxerad till 25,000 kronor, och dess areal öppen jord utgör omkring 50 tunnland. Det är kanske något större, än det borde vara, men Kammarkollegium har ändock för sin del tillstyrkt, att det må för detta ändamål användas, och fäst afseende vid hvad här blifvit nämndt, att en del af området skulle afsättas till kronopark, och bostället i sin helhet således icke blifva så stort eller så mycket värdt efter denna afskiljning som förut. Hufvudsaken beror emellertid derpå, huruvida man anser lämpligt, att länsmännen förses med boställen eller icke; men då jag för min del tror, att det vore särdeles lämpligt att de få sådana, har jag inom Utskottet förordat bifall till Kongl. Maj:ts proposition och får äfven nu anhålla derom.

Upplåtande af
två nya läns-
mansboställen i
Östergötland.
(Forts.)

Herr Stråle, Wilhelm: Att i denna fråga, som blifvit så länge i denna Kammare debatterad särdeles vid sistlidna riksdag och äfven vid detta tillfälle, framdraga nya skäl tror jag ej är möjligt, och de förnämsta skälen hafva redan från statsrådsbänken och af föregående talare blifvit anförda. Jag ber dock att få fästa uppmärksamheten ytterligare på, huru en länsman, åtminstone i åtskilliga distrikt, befinner sig, som ej har fast bostad, som är beroende af distriktinnebyggarnes välvilja i afseende på hvar han skall få bo och som kan blifva nödsakad att ofta flytta från det ena stället till det andra, så att befolkningen inom distriktet emellanåt befinner sig i osäkerhet om hans bostad. Jag har mig bekant det förhållande, att en häradsskrifvare under olika tider bott på olika ställen i de yttersta motsatta delarne af distriktet. Sådant medför naturligtvis icke ringa olägenhet. Och, framför allt, huru skall en länsman kunna sköta sin tjänst, om han ej har häst, ty för en länsman, som ej har häst, kunna betydande svårigheter möta. Man får verkligen i viss mån ursäkta, om han en och annan gång underlåter att resa, när man tager i betraktande kostnaden och understundom tidsutdräkten att förhyra häst. Har länsmannen deremot egen häst, kan han bra mycket lättare förrätta vissa delar af tjänsteåliggandena. — Då, som sagdt, alla skäl redan förut anförts, inskränker jag mig till att yrka bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Herr Jöns Pehrsson: Det måtte stå särdeles illa till med länsmännen i de trakter, jag närmast känner till, ty jag vet tre, som icke hafva boställe eller häst, men likväl sköta tjensten ganska bra på det sätt, att de gjort ackord med någon landtbrukare, som har häst, med hvilken de på första tillsägelse få köra ut för att göra sin skyldighet. Jag fäster mig ej särdeles vid, att vederbörande myndigheter förordat bifall till Kongl. Maj:ts förslag om boställen åt ifrågavarande länsmän. En talare har till och med medgifvit, att det ej skulle vara för mycket, om den ene finge boställe. Icke känner jag Östergötland närmare, men jag tror der väl böra finnas så mycket hyggligt folk och omständigheter, att länsmännen kunna få hyra bostad och häst, när så behöfs. Hvad det beträffar, att staten icke skulle genom den ifrågasatta anordningens vidtagande göra förlust, är det väl sant, att våra boställen icke bortauktioneras på ariende för högsta anbudet utan endast efter värdering, och då kan väl hända, att man ej förlorar något, om man i stället upplåter dem åt länsmännen; men vill man gå ut från den rättvisa synpunkten, att den högstbjudande, som ställer säkerhet, skall blifva antagen till boställets arrendator, så torde det icke lida tvifvel att staten skulle göra en förlust genom antagande af Kongl. Maj:ts förslag. För min del tror jag ej här föreligga så talande skäl för att lemna boställen åt de ifrågavarande länsmännen, som om man föreslagit att upplåta sådana boställen i de aflägsnaste orterna i Vermland eller Vestergötland, der man talar om skall finnas folk, som icke är så laglydigt; men i Östergötland tror jag det ej är så illa och därför hoppas jag att, då ett bifall af Kammaren till Kongl. Maj:ts proposition endast skulle föranleda en gemensam votering till, Utskottets hemställan måtte godkännas.

Herr Hederstjerna: Då jag icke finnes antecknad bland dem, som reserverat sig mot Utskottets betänkande, ber jag få anmäla att jag på grund af tjenstledighet från riksdagsgöromålen icke deltagit inom Utskottet i behandlingen af detta ärende samt att, om jag det gjort, jag ovilkorligen skulle deltagit i denna reservation. Då föregående Riksdag för sin del beslutit, att i allmänhet icke länsmännen skulle vara med boställen försedde, utan blott i sådana fall, då det finnes oundgängligen nödigt, så synes mig Kongl. Maj:ts förslag stå i full öfverensstämmelse med Riksdagens beslut, ty huru skall ett sådant förhållande utrönas, om icke på det sätt, att Kongl. Maj:t efter vederbörandes hörande finner ett distrikt så beskaffadt, att länsmanen inom detsamma bör med boställe förses. Så har skett här, och sålunda har här inträffat hvad Riksdagen förutsatt såsom vilkor för att göra undantag från den af Riksdagen uppställda regel. Af sådant skäl anhåller jag, att Kammaran behagade afslå Utskottets hemställan och bifalla Kongl. Maj:ts proposition.

Upplåtande af två nya länsmansboställen i Östergötland.
(Forts.)

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad och Hr Talmannen upptagit de derunder gjorda yrkanden å dels bifall till den förevarande punkten, dels ock afslag derå samt bifall till Kongl. Maj:ts ifrågavarande nådiga förslag; framställes först proposition på bifall till punkten, hvarvid svarades nej, samt sedermera proposition på afslag derå och bifall till Kongl. Maj:ts förslag, hvilken proposition med ja besvarades.

Föredrogos ånyo och bifollos Stats-Utskottets den 9 och 16 i denna månad bordlagda utlåtanden:

N:o 40, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående indragning af fyra länsmansboställen inom Jönköpings och Malmöhus län; samt

N:o 41, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående nedsättning i arrendet för indragna fanjunkarebostället N:is 2 och 9 Hörja.

Sedan Kammaran, uppå Herr Talmannens hemställan, beslutit, att Lag-Utskottets i dag för andra gången bordlagda utlåtanden N:is 23, 24, 25 och 26 skulle uppföras nederst å föredragningslistan för nästa sammanträde; åtskildes Kammaran kl. $\frac{3}{4}$ 10 e. m.

In fidem
O. Brakel.